

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita	
Fakulta	Fakulta sociálních studií
Obor řízení	Politologie
Uchazeč	<i>PhDr. Věra Stojarová, Ph.D.</i>
Pracoviště uchazeče	Fakulta sociálních studií MU
Habilitační práce (název)	<i>The Far Right in the Balkans</i>
Oponent	doc. PhDr. Ladislav Cabada, Ph.D.
Pracoviště oponenta	Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.

Text posudku

Habilitační práce Věry Stojarové navazuje na její předchozí dlouholetý a vědecky a publikačně rozsáhle demonstrováný zájem o dvě vzájemně propojené komponenty – region jihovýchodní Evropy (Balkán) a problematiku politického stranictví. V autorčině dosavadní bohaté bibliografii nacházíme celou řadu knižních i časopiseckých publikací, jež jsou těmito dvěma výzkumným rovinám samostatně i ve vzájemné korelaci věnovány, přičemž nelze přehlédnout a nezmínit výrazný mezinárodní přesah v podobě dominantně anglicky psaných výstupů z výzkumu. Logicky tak Věra Stojarová předkládá jako habilitační spis monograficky orientovaný text v anglickém jazyce, v němž se zaměřuje na problematiku krajní pravice v prostoru jihovýchodní Evropy; habilitační spis byl vydán jako monografie v prestižním zahraničním vydavatelství Manchester University Press.

V rámci operacionalizace pojmů habilitantka již v úvodu textu jasně argumentuje ve prospěch svého rozhodnutí předloženou analýzu okleštit o některé případy, konkrétně Bosnu a Hercegovinu, Kosovo a Moldovu – základním důvodem je pro autorku nedokončený proces národně-suverénní emancipace, resp. budování státu/národa. Jen na okraj dodávám, že někteří autoři s výrazným historickým zázemím (např. stoupcí teorie *path dependency*) by k Balkánu uměli řadit i Řecko a Maďarsko, přičemž oba případy by nabízely řadu zajímavých podnětů; respektuji nicméně zcela autorčino vymezení teritoriálního rozsahu její komparativní studie a nemám proti němu žádných výhrad.

V úvodu práce (kapitoly I. a II.) autorka prezentuje širší kontext výzkumu krajně-pravicového politického stranictví, zejména se věnuje otázce její restaurace v 90. letech 20. století v prostředí západní Evropy a současně fenoménu re-etablování či zrodu krajní pravice v transformujícím se prostoru středovýchodní Evropy. Pro svůj výzkum si pak na stranách 3–4 klade osm srozumitelných otázek, které vytvářejí půdorys pro vlastní komparativní výzkum jak v rámci zvolené skupiny zemí, tak i s přesahem k obecnějším politologickým či sociálně-vědním rámcům výzkumů pravicového radikalismu a extremismu. Úvodní kapitoly jsou současně heuristickým zázemím textu, když autorka představuje vývoj debaty o krajně pravicové politice v (západo)evropské politologii a později rovněž možnosti a limity dosavadního výzkumu tohoto fenoménu na Balkáně. Srozumitelně jsou vysvětleny rovněž terminologické rámce, zejména rozlišení mezi politickým mainstreamem a krajní pravíci včetně synonym, nuancí a konotací (radikální a extrémní pravice, populistická pravice atd.).

Ve třetí kapitole nabízí autorka stručný vhled do historie krajní pravice ve zvolených zemích, resp. teritoriálně-politických a etno-národních společenstvích. Jak jsem již zdůraznil, jedná se o stručný vhled, nicméně strukturovaný velmi přesně, logicky a budující dobrý základ pro

následnou analýzu současnosti, tedy periody po rozpadu bipolárního uspořádání Evropy, resp. světa.

Preanalytická část práce je uzavřena čtvrtou kapitolou, v níž autorka pro každou zemi zařazenou do výzkumného vzorku odděleně představuje soubor krajně-pravicových politických stran, jimiž se chce zabývat. Soudím, že tento vzorek je vytvořen pečlivě, nepostrádám žádný relevantní subjekt a současně považuji za jasná i kritéria, podle nichž výběr proběhl.

Vlastní analýza je rozdělena do pěti kapitol zabývajících se dílčími aspekty fungování a aktivit analyzovaných subjektů – ideologií, předpoklady pro (ne)úspěch konkrétních krajně pravicových subjektů (dvě kapitoly, když v šesté, zaměřené na země s velmi úspěšnou krajně-pravicovou politickou formací /Srbsko, Rumunsko a Bulharsko/, zatímco v následující pak na situaci méně úspěšných krajně-pravicových stran), socio-politickou, kulturní a ekonomickou charakteristiku elektorátů analyzovaných stran, a v neposlední řadě na rámec mezinárodní spolupráce a také polovojských struktur (ne)provázaných s analyzovanými stranami. Všechny kapitoly jsou analyticky jasné, přehledné, opírající se o soudobou odbornou literaturu, prameny, výzkumy veřejného mínění ad.

V závěru práce se habilitantka vrací k v úvodu položeným otázkám a nabízí odpovědi založené na dílčích zjištěních analytických kapitol. Ve většině případů bychom tyto odpovědi mohli vnímat jako potvrzení příbuznosti (západo)evropských a balkánských krajně-pravicových stran, případně westernizace subjektů pocházejících z regionu jihovýchodní Evropy. Toto analyticky verifikované zjištění se týká ideologické příbuznosti, resp. konvergence, hlavních sociotypů voličů (mladí méně vzdělaní muži), strategií a taktiky krajně-pravicových stran, silně centralizace založené na personalizaci a efektu vůdce/lídra i utopičnosti transnacionální spolupráce krajně-pravicových stran s výjimkou vazeb mezi stranou v „mateřské“ zemi a zemí s etnonárodní diasporou hlásící se k této mateřské zemi. Naopak velký rozdíl spatřuje habilitantka v legislativě, resp. fungování mechanismů právního státu založeného na ochraně individuální svobody a zejména prevenci rétoriky či praktických činů narušujících tuto nedotknutelnost jedince – zde v odpovědi na otázku č. 4 spatřuje signifikantní rozdíl mezi situací v zemích západní Evropy a Balkánu, kde dílčí pozitivní distinkci detekuje u dvou členských zemí EU – Bulharska a Rumunska (nikoli však Chorvatska).

Osobně považuji předložený text za kvalitní habilitační práci bez výraznější slabiny. Dílčí akademické polemiky bychom zajisté mohli vést o tom, zda do textu mohlo být zahrnuto něco dalšího (např. rozšířený vzorek zemí, výraznější historický exkurz zabývající se zejména konzervativně-nacionalistickými tradicemi balkánské krajní pravice apod.), či zda mohla autorka „knižní“ charakter textu narušit prohloubenou a „puntičkářskou“ analýzou některého z jí analyzovaných jevů; navrhol bych ovšem zůstat skutečně pouze v rovině akademických debat bez jakýchkoli ultimativních podnětů ke změnám. Autorka předložila čtivý, ucelený a analyticky náročný text, v němž prokazuje všechny znalosti i dovednosti, jež si spojují s aspirantkou habilitace.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

- Jako jeden z organizačních rámců práce používá habilitantka rozlišení mezi západní Evropou a Balkánem. Není nicméně jasné, jak určuje hranici těchto dvou regionů – členské země EU Chorvatsko, Rumunsko a Bulharsko na Balkán řadí, zatímco ostatní členské země EU jsou zřejmě západní Evropou? Indikují toto rozlišení z toho, že např. na str. 1 je maďarská formace JOBBIK zařazena do kontextu západoevropských krajně-pravicových stran. Mohu zde požádat o dovysvětlení?

- Jak silně lze u sledovaných subjektů pozorovat tradiční „rurálně“ podloženou dichotomii mezi „morálně nadřazeným venkovem“ a „zhýralým, lenošivým a neproduktivním městem“?
- Omezuje se „hate speech“ na Balkánu pouze na krajně-pravicové – či krajně-levicové – strany, anebo je běžnou součástí politického diskursu? Pozorujeme u sledovaných zemí podstatné rozdíly?

Závěr

Habilitační práce Věry Stojarové *The Far Right in the Balkans* **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Politologie.

V Brně dne, 9. května 2018

podpis